Ὁ νόμος τοῦ 1836 ὥρισε τὰ τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως. Οὗτος περιελάμβανε δύο βαθμίδας. Ἡ πρώτη ἦτο ***τὸ Ἑλληνικὸν σχολεῖον***, τριτάξιον, ὀνομασθὲν οὕτω κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὴν Schola latina τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ἐπειδὴ ἤρχιζεν εἰς αὐτὸ ἡ διδασκαλία τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς. Ἡ δευτέρα βαθμὶς ἦτο τὸ ***Γυμνάσιον***, τετρατάξιον.

Ἡ πρώτη αὕτη σχολικὴ ὀργάνωσις τοῦ νεοπαγοῦς ἐλευθέρου κράτους παρέμεινε συνεχῶς ἀμετάβλητος ἐπὶ ἕνα περίπου αἰῶνα.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου ὅμως αἱ ἀνακύψασαι ἐν τῷ μεταξὺ ἐπιστημονικαί, τεχνικαὶ καὶ κοινωνικαὶ ἐξελίξεις ἔκαμον κοινὴν συνείδησιν τὴν ἀνάγκην τῆς παροχῆς εἰς τὰς εὐρυτέρας μάζας τοῦ λαοῦ περισσοτέρας παιδείας. Ἐκ τῆς ἀπαιτήσεως ἐκείνης εἰσάγεται τὸ 1929 μία ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμισις ὁρίζουσα ἑνιαῖον στοιχειῶδες σχολεῖον ἑξαετές, ἀλλὰ ἐλαττώνουσα τὴν διάρκειαν τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως εἰς ἑξαετῆ, μὲ μίαν μόνον σχολικὴν βαθμίδα, τὸ ἑξαετὲς Γυμνάσιον.

Ἀπὸ τῶν πρώτων της βημάτων ἀνεγνωρίσθη, ὅτι αὕτη δὲν εἶχε συλλάβει τὴν ὅλην ἔκτασιν τῶν σχολικῶν μας ἀναγκῶν, διὸ καὶ διὰ τὴν κοινὴν συνείδησιν εἶχε συνεχῶς τύπον προσωρινότητος, ὁ ὁποῖος ὅμως λόγῳ τοῦ μεσολαβήσαντος Δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου δὲν ἀνεμορφώθη ἀκόμη, παρὰ τὰς ἐπιχειρηθείσας, ἀλλὰ συντόμως ἀνακληθείσας μεταβολάς.

II. ΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥ ΤΕΛΟΥΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΜΕΤΑΒΟΛΑΙ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΕΝ ΕΥΡΩΠΗ

Α'. Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΓΑΛΗΝ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑΝ

Περὶ τὸ τέλος τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου ἡ Μεγάλη Βρεττανία ἐπελήφθη πρώτη τῆς ἀναδιοργανώσεως τῆς σχολικῆς της παιδείας ψηφισθέντος τὸ 1944 τοῦ « Νόμου περὶ παιδείας » (Education Act) ἐν πλήρει συμφωνίᾳ Κυβερνήσεως καὶ Ἀντιπολιτεύσεως. Οὗτος ἵδρυσεν ἓν Ὑπουργεῖον Παιδείας ἐλέγχον τὴν ἑνιαίου τύπου καθισταμένην πλέον ἐκπαίδευσιν εἰς Ἀγγλίαν, Οὐαλίαν, Σκωτίαν καὶ Βόρειον Ἰρλανδίαν. Ὁρίζονται τρεῖς βαθμίδες σχολικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἡ στοιχειώδης, ἡ μέση καὶ ἡ τῆς συμπληρωματικῆς ἐκπαιδεύσεως.

Ἡ στοιχειώδης ἐκπαίδευσις (primary education) ἑξαετοῦς διαρκείας περιλαμβάνει δύο βαθμίδας, τὴν παιδικὴν διετῆ (infantschool), εἰς ἣν φοιτῶσι παῖδες 6 - 7 ἐτῶν καὶ τὴν βασικὴν τριετῆ, εἰς ἣν φοιτῶσι παῖδες 8 - 11 ἐτῶν.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΤΙ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ο. ΠΑΤΣΙΟΣ
Ε.Γ. Α.Τ.Ε.Π. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Ἡ μέση ἐκπαίδευσις (secondary education) ἑπταετοῦς ἕως ὀκταετοῦς διαρκείας, περιλαμβάνουσα τροφίμους ἡλικίας 11 - 18 ἐτῶν, διαχωρίζεται εἰς τρεῖς τύπους σχολείων, τὴν grammar school, τὴν modern school καὶ τὴν technical school. Ἡ δι' ἕκαστον κλάδον ἐπιλογὴ γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς σχολικῆς ἐπιδόσεως, τῆς νοητικῆς ἐκτιμήσεως καὶ ἄλλων πρακτικωτέρων μέσων διακριβώσεως.

Ἡ grammar school, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὸ κλασσικὸν Γυμνάσιον, δέχεται τοὺς πνευματικῶς ἱκανωτέρους καὶ προετοιμάζει διὰ σπουδὰς Πανεπιστημιακῆς στάθμης. Κατὰ τὰ εἰς αὐτὴν τρία τελευταῖα ἔτη φοιτήσεως οἱ μαθηταὶ ἐπιλέγουν ὡρισμένα μαθήματα, εἰς τὰ ὁποῖα καὶ εἰδικεύονται.

Ἡ modern school περιλαμβάνει διδασκαλίαν συγχρόνων γλωσσῶν, σχεδίου, στενογραφίας, στατιστικῆς καὶ ἄλλα μαθήματα δι' ἀστικὰ ἐπαγγέλματα.

Ἡ technical school ἑτοιμάζει διὰ βιομηχανικὰ καὶ τεχνικὰ ἐπαγγέλματα.

Ἡ ὅλη ἑπταετὴς διάρκεια τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως διαχωρίζεται εἰς δύο βαθμίδας σχολείων, τὰ τριετῆ iunior schools, διὰ τὴν ἡλικίαν 12 - 15 ἐτῶν καὶ τὰ τετραετῆ senior schools διὰ ἡλικίαν 16 - 19 ἐτῶν.

Εἰς τοὺς τρεῖς ὡς ἄνω τύπους σχολείων ὑπελογίσθη, ὅτι εἰσάγονται καὶ φοιτῶσι εἰς μὲν τὸ grammar school τὰ 15 - 20 % τῶν μαθητῶν τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, εἰς τὸ modern school 65 - 70 % εἰς δὲ τὸ technical school 15 - 20 %.

Εἷς τύπος ἐνδιάμεσος μεταξὺ στοιχειώδους καὶ μέσης ἐκπαιδεύσεως πρὸς πειραματισμὸν εἰσήχθη εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Λονδίνου, τὸ σχολεῖον προσανατολισμοῦ ἢ κατανοήσεως (comprehensive school), ἑνιαίας μορφῆς.

Ἡ συμπληρωματικὴ ἐκπαίδευσις (further education) περιλαμβάνει County Colleges διὰ νέους, οἵτινες διέκοψαν τὴν φοίτησίν των πρὸ τοῦ 18ου ἔτους, ἵνα συμπληρώσουν αὐτὴν μὲ ἓν ἐλαστικὸν πρόγραμμα ὡς πρὸς τὴν φοίτησιν. Μεριμνᾷ προσέτι διὰ παροχὴν ἐπιμορφώσεως, τεχνικῆς, ἐμπορικῆς, καλλιτεχνικῆς καὶ ἄλλων εἰδικεύσεων, ὡς καὶ διὰ μέσα ψυχαγωγίας καὶ κοινωνικότητος τῶν νέων.

Ὑποχρεωτικὴ σχολικὴ φοίτησις εἶναι ἡ μέχρις ἡλικίας 15 ἐτῶν, μὲ πρόβλεψιν νὰ ἐπεκταθῇ ἐπὶ ἓν ἔτος ἀκόμη. Αἱ τοπικαὶ ἐπιτροπαὶ παιδείας διατηροῦνται, μεριμνῶσαι διὰ τὴν ἐπαγγελματικὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὴν ἐπιμόρφωσιν. Ἡ τελευταία αὕτη παρέχεται εἴτε δι' ἑσπερινῶν μαθημάτων, εἴτε δι' ἡμερησίων μαθημάτων συνολικῆς διαρκείας ὡρισμένων ὡρῶν. Πολλοὶ ἐργοδόται παρέχουν πρὸς τοῦτο εἰδικὴν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ
Ε.Υ. Δ.της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ἄδειαν εἰς τοὺς ἐργάτας των. Ὡρισμέναι μεγάλαι ἐπιχειρήσεις ὀργανώνουν εἰδικὰ σχολεῖα τοῦ κλάδου των. Οἱ διακρινόμενοι δύνανται νὰ φθάσουν μέχρις ἑνὸς τίτλου ὁδηγοῦντος εἰς τὸ νὰ γίνουν ἐξωτερικοὶ (externe) σπουδασταὶ τῆς Φυσικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Λονδίνου.

Κρατικὴ φροντὶς ἀσκεῖται διὰ τὴν παροχὴν ἐλευθέρας γενικῆς μορφώσεως εἰς τοὺς ἐνήλικας (Adult education) μὲ ἑσπερινὰς διαλέξεις ἀπὸ Ἀκαδημαϊκοὺς διδασκάλους ἀμειβομένους παρὰ τοῦ κράτους.

Μία Ὑπηρεσία νεότητος (Juth service) μεριμνᾷ διὰ τὰς ὀργανώσεις νέων, αἵτινες ἀποσκοποῦν νὰ παρέχουν εἰς αὐτοὺς ὑγιεινὴν ψυχαγωγίαν καὶ ἐλευθέραν ἀγωγὴν πρὸς αὐτοευθύνην. Πρὸς τοῦτο ἡ κρατικὴ μέριμνα παρέχει καὶ τὰ ἀπαιτούμενα ἔξοδα, ἀλλὰ καὶ λειτουργοὺς νεότητος, ἑτοιμαζομένους κατόπιν εἰδικῆς ἐκπαιδεύσεως.

Β'. Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΑΛΛΙΑΝ

Εἰς τὴν Γαλλίαν τὸ θέμα τῆς νέας ὀργανώσεως τῆς παιδείας μετὰ τὸν πόλεμον μελετᾶται ἀπὸ τῆς ἑπομένης τῆς ἀπελευθερώσεως συνεχῶς μέχρι σήμερον. Τοῦτο συμβαίνει, διότι ἀναγνωρίζεται, ὅτι πᾶσα ἀλλαγὴ δέον νὰ ἐπιχειρῆται μετὰ πολλῆς προσοχῆς[1].

Αἱ ἐκδηλωθεῖσαι τάσεις ἀπέβλεπον εἰς τὴν διὰ τῆς σχολικῆς παιδείας διαμόρφωσιν μιᾶς ἑνιαίας συνειδήσεως τῶν μαζῶν, κατὰ τὰς ἀντιλήψεις τοῦ ἐθνικοῦ ἱστορικοῦ τῆς Γαλλίας Jules Michelet († 1874) ὅστις παρήγγελλε: «*θὰ ἦτο κάτι μεγάλο, ἐὰν ὅλα τὰ τέκνα τῆς αὐτῆς ἡλικίας ἑνὸς λαοῦ εὑρίσκοντο ἡνωμένα ἐπὶ ἓν διάστημα, ἵνα βλέπουν ἄλληλα, ἵνα γνωρίζωνται, προτοῦ τὰ βάρη, εἴτε τῆς πτωχείας εἴτε τοῦ πλούτου, προτοῦ, εἴτε ὁ ἐγωϊσμὸς εἴτε αἱ ἀντιζηλίαι, ἀναφανοῦν ματαξύ των*».

Ἡ ἑνότης αὕτη ἐνισχύεται καὶ διὰ τῆς παροχῆς δυνατοτήτων συνεχοῦς σχολικῆς ἀνόδου ὅλων τῶν νέων. Ἐζητήθη συνένωσις τῶν τάξεων τῆς προπολεμικῆς école primaire superieure μὲ τὰς κατωτέρας τάξεις τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, ἵνα διαμορφωθοῦν «les écoles moyennes», ἢ «les écoles d'orientation», περιλαμβάνοντα τοὺς παῖδας 11-13 ἐτῶν, ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τοῦ ἐν σελίδι 96 παρατεθέντος σχήματος ὑπ' ἀριθ. 1 «Περὶ ὀργανώσεως τῶν Γαλλικῶν σχολείων». Ἐπίσης ἐτονίσθη ἡ ἀνάγκη παραλληλότητος τῶν κλασσικῶν κολλεγίων καὶ λυκείων, πρὸς τὰ collèges modernes καὶ τὰ etablissements

1. Παράβ. Ministère de l'éducation Nationale, L'organisation de l'enseignement en France, Paris 1957.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΜΟΔΕΛΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΜΠΕΤΣΙΟΣ
Ε.Υ. της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

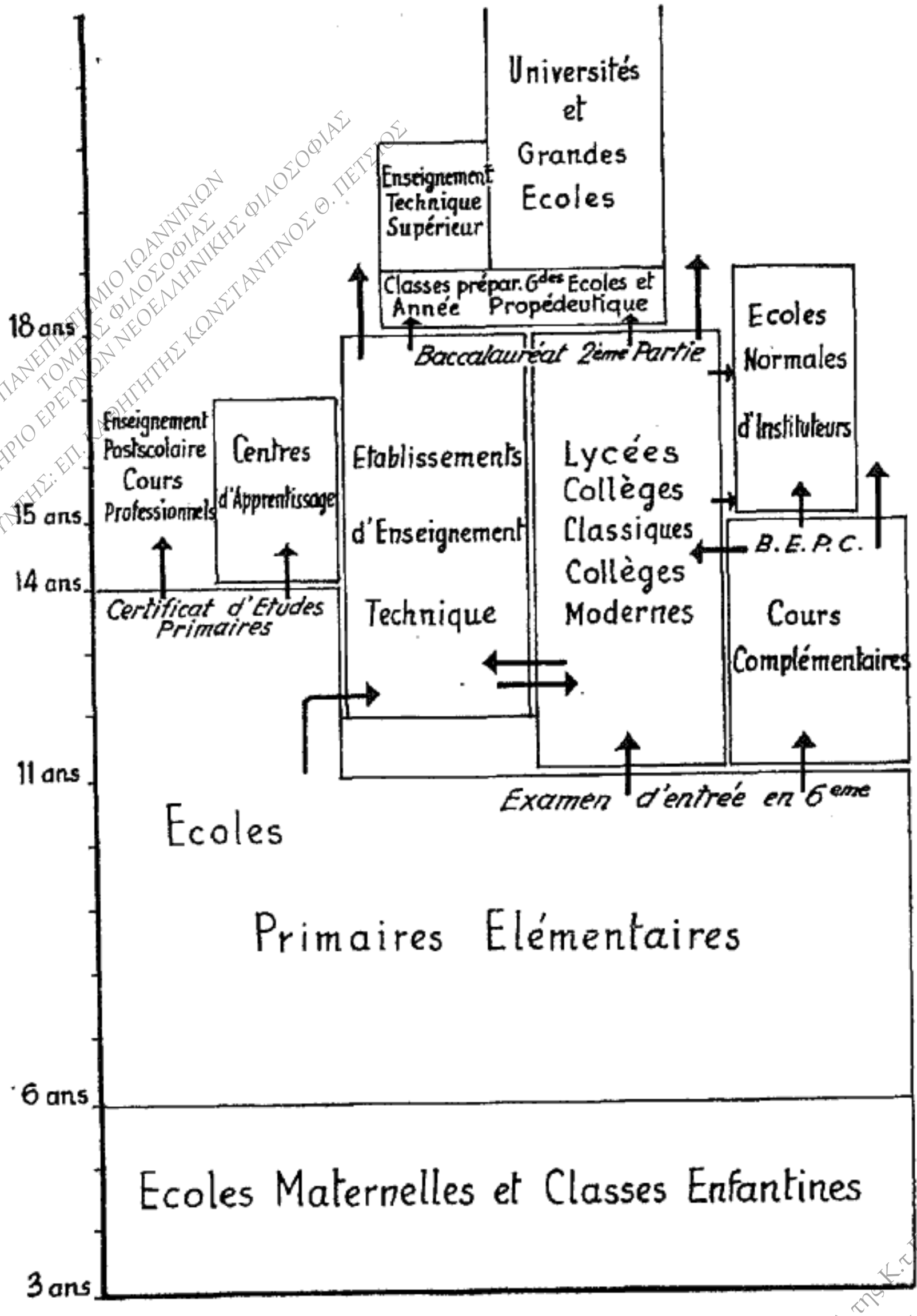

Σχῆμα 1. Ἡ ὀργάνωσις τῶν σχολείων ἐν Γαλλίᾳ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ
Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

d'enseignement technique. Εἰσήχθη τὸ ἐπιτρεπτὸν μετατάξεως ἀπὸ τοῦ ἑνὸς τύπου εἰς τὸν ἄλλον εἰς τὰς κατωτέρας τάξεις, ὡς καὶ ἡ δυνατότης ἐξελίξεως πρὸς ἀνωτάτας σπουδὰς τῶν ἐν αὐτοῖς φοιτώντων. Ὡσαύτως ἐλήφθη φροντὶς διὰ μετασχολικὴν ἀγωγὴν τῶν εἰσελθόντων εἰς ἐπαγγελματικὴν ἐργασίαν πρὸ τοῦ 18ου ἔτους.

Ἀπὸ τοῦ 1959 αἱ μελετώμεναι μεταρρυθμίσεις ἔλαβον νομικὴν ἰσχὺν καὶ εἰσήχθη νέα σχολικὴ ὀργάνωσις περιλαμβάνουσα τὸν στοιχειώδη κύκλον, τὸν κύκλον παρατηρήσεως καὶ τὸν κύκλον γενικῆς ἐκπαιδεύσεως, βραχύτερον ἢ μακρότερον.

Ὁ στοιχειώδης κύκλος (cycle élementaire), εἰς ὃν φοιτῶσι παῖδες ἀπὸ 6-10 ἐτῶν, περιλαμβάνει τὸ ἑνιαῖον βασικὸν σχολεῖον (enseignement du premier degré).

Ὁ κύκλος παρατηρήσεως (cycle d'observation) διετοῦς διαρκείας περιλαμβάνει τοὺς παῖδας 11-12 ἐτῶν. Εἰς τοῦτον διαπιστώνονται αἱ ἱκανότητες τοῦ παιδός, ὥστε νὰ κατευθυνθῇ ἔπειτα εἴτε πρὸς θεωρητικὴν κλασσικὴν σπουδήν, εἴτε πρὸς θεωρητικὴν νεωτέραν σπουδήν, εἴτε πρὸς τεχνικὴν σπουδήν, εἴτε πρὸς πρακτικήν.

Ὁ κύκλος γενικῆς ἐκπαιδεύσεως (enseignement général) περιλαμβάνει δύο κατευθύνσεις, μίαν μακροτέραν καὶ μίαν βραχυτέραν. Ἡ μακρὰ κατεύθυνσις εἶναι πενταετοῦς διαρκείας, καθ' ἣν οἱ ἡλικίας 13-18 ἐτῶν φοιτῶσιν εἴτε εἰς τὰ κρατικὰ λύκεια (lycées), εἴτε εἰς τὰ κοινοτικὰ κολλέγια (collèges). Τὰ δύο πρῶτα ἔτη φοιτήσεως, ἤτοι ἡλικίας 13-14 ἐτῶν, διακρίνονται: εἰς τὸν κλάδον Α μὲ κυρίως κλασσικὰς γλώσσας, εἰς τὸν κλάδον Β μὲ μικτὰς κλασσικὰς καὶ νεωτέρας γλώσσας, καὶ εἰς τὸν κλάδον Μ μὲ τὴν μητρικὴν γλῶσσαν καὶ τὰς νέας γλώσσας. Τὰ ἑπόμενα δύο ἔτη, ἤτοι ἡ ἡλικία 15-16 ἐτῶν, διακρίνονται εἰς τρεῖς κλασσικοὺς κλάδους, Α.Β.Γ., εἰς δύο νεωτέρους κλάδους, τοὺς M_1 καὶ M_2 καὶ εἰς δύο τεχνικοὺς κλάδους, τοὺς T_1 καὶ T_2, προσδιοριζόμενοι ἀπὸ τὴν ἐπίδοσιν εἴτε εἰς κλασσικὰς γλώσσας, εἴτε εἰς νέας γλώσσας, εἴτε εἰς μαθηματικὰ καὶ φυσικὰ μαθήματα. Εἰς τὰ ἑπόμενα δύο ἔτη (17-18) γίνεται χωρισμὸς εἰς πέντε κλάδους ἤτοι Φιλοσοφίαν, Φυσικὰς ἐπιστήμας, Μαθηματικά, Οἰκονομικὰ μαθήματα καὶ Κοινωνιολογικὰ μαθήματα, ὁπότε παρέχεται ὁ ἀνώτερος τίτλος ἀπολυτηρίου (baccalaureat).

Ἡ βραχεῖα κατεύθυνσις γενικῆς ἐκπαιδεύσεως εἶναι τριετοῦς διαρκείας περιλαμβάνουσα τοὺς ἔχοντας ἡλικίαν 13-15 ἐτῶν, καλουμένη κύκλος ἀποπερατώσεως τῆς ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως (cycle terminal) καὶ παρέχουσα κατώτερον τίτλον ἀπολυτηρίου. Ἐπιτρέπεται ὅμως ἡ ἐξ αὐτῆς κατάταξις εἰς τὴν μακρὰν κατεύθυνσιν.

Ὁ κύκλος ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως περιλαμβάνει σχολεῖα

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΜΕΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΕΠΙΚΟΥΡΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΕΤΣΙΟΣ
Ε.Κ.Δ. της Κ.τ.Π. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

πλειόνων τύπων, διαρκείας καὶ κατευθύνσεων ἀπὸ τὰ τοῦ εἰδικευμένου τεχνίτου μέχρι τοῦ ἀκολουθοῦντος μακροτέραν τεχνικὴν ἐκπαίδευσιν, παρέχουσαν εἰδικὸν δίπλωμα ἐπιτρέπον τὴν εἰσαγωγὴν καὶ εἰς ἀνωτάτας εἰδικὰς σχολάς.

Γ'. Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑΝ

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου ἡ Δυτικὴ Γερμανία ὠργανώθη εἰς Ὁμοσπονδιακὴν Δημοκρατίαν (Bundesrepublik Deutschland) ἀποτελεοθεῖσα ἐκ τῆς ἑνώσεως δέκα αὐτοκυβερνωμένων ἐπὶ μέρους γερμανικῶν πολιτειῶν. Ἑκάστη τούτων ὁρίζει αὐτοτελῶς καὶ τὰ τῆς σχολικῆς της ὀργανώσεως. Ὅμοιόν τι συμβαίνει καὶ μὲ τὸ Δυτικὸν

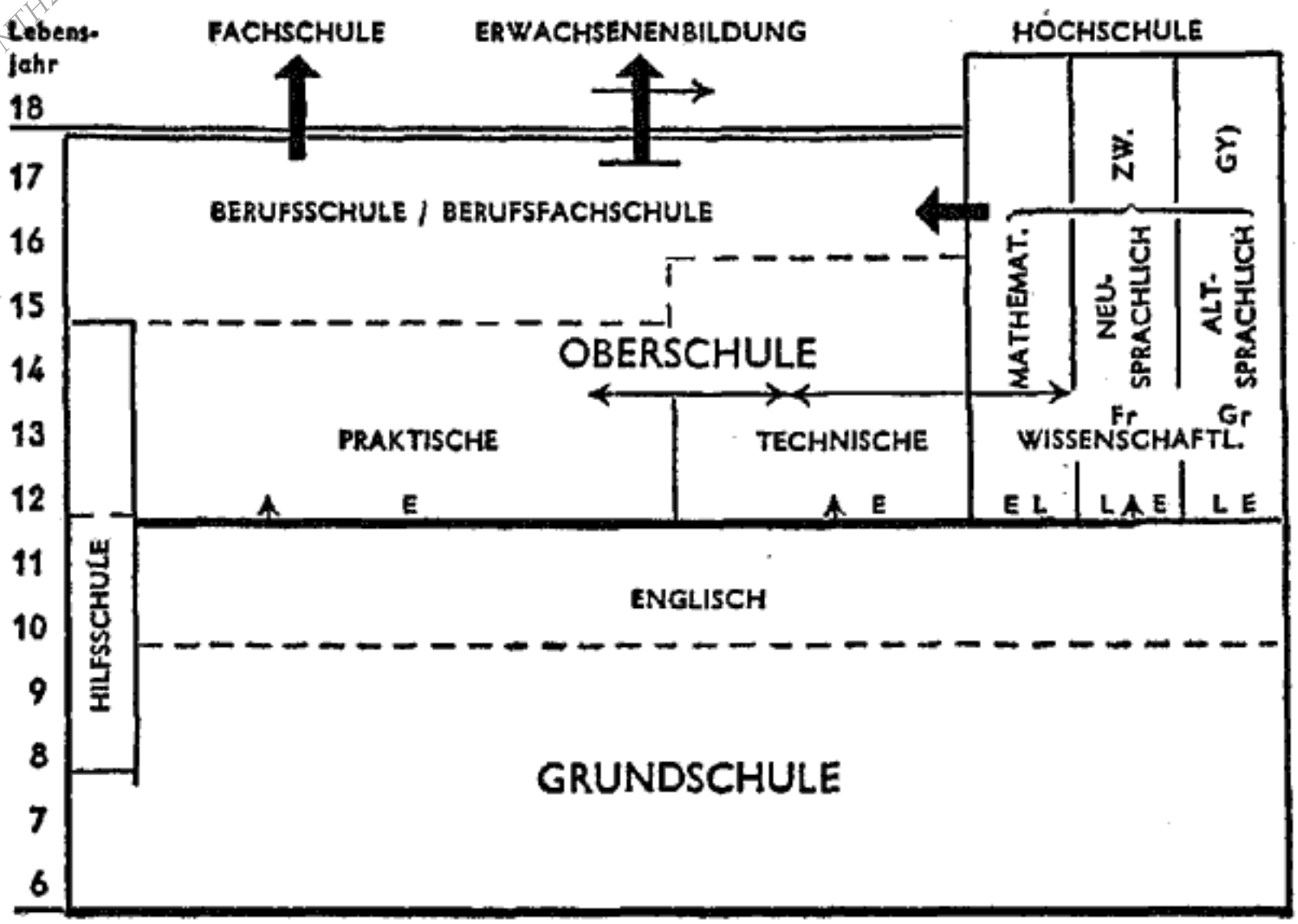

Σχῆμα 2. Ἡ ὀργάνωσις τῶν σχολείων ἐν Ἀμβούργῳ.

(Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ διδασκαλία ξένης γλώσσης ἤδη εἰς τὸ Στοιχειῶδες σχολεῖον. E = Ἀγγλικὰ (Englisch), L = Λατινικά, Fr = Γαλλικὰ (Französisch), Gr = Ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ (Griechisch). Τὸ μέσον σχολεῖον περιλαμβάνει τρία τμήματα, πρακτικόν, τεχνικὸν καὶ ἐπιστημονικόν, μὲ δυνατότητας εἰς τὴν κατωτέραν βαθμίδα μετατάξεως ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἄλλο).

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΦΙΛΕΤΣΙΟΣ
Ε.Υ. Δεπ. Κ. ΠΙ ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Βερολῖνον. Κοινὴ βάσις εἰς τὴν μεταρρυθμισθεῖσαν σχολικὴν ὀργάνωσιν εἶναι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἐποικοδόμησις τριῶν βαθμίδων σχολείων, τοῦ λαϊκοῦ σχολείου, τοῦ μέσου σχολείου καὶ τοῦ ἀνωτέρου σχολείου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ παραλληλότης τύπων σχολείων, ὡς δεικνύουν τὰ σχήματα[1] ὑπ' ἀριθμὸν 2 καὶ 3.

Τὸ λαϊκὸν σχολεῖον (Volksschule) εἶναι ὀκταετοῦς ὑποχρεωτικῆς διαρκείας μὲ τάσεις νὰ καταστῇ δεκαετές. Εἰς αὐτὸ διακρίνεται μία πρώτη βαθμὶς τετραετοῦς διαρκείας ἀποτελοῦσα τὸ ***βασικὸν σχολεῖον*** (Grundschule), εἰς ὃ φοιτῶσι παῖδες ἡλικίας 6 - 10 ἐτῶν. Ἡ βαθμὶς αὕτη εἰς τὰς πόλεις Ἀμβοῦργον, Βρέμην καὶ Βερολῖνον εἶναι ἐξαε-

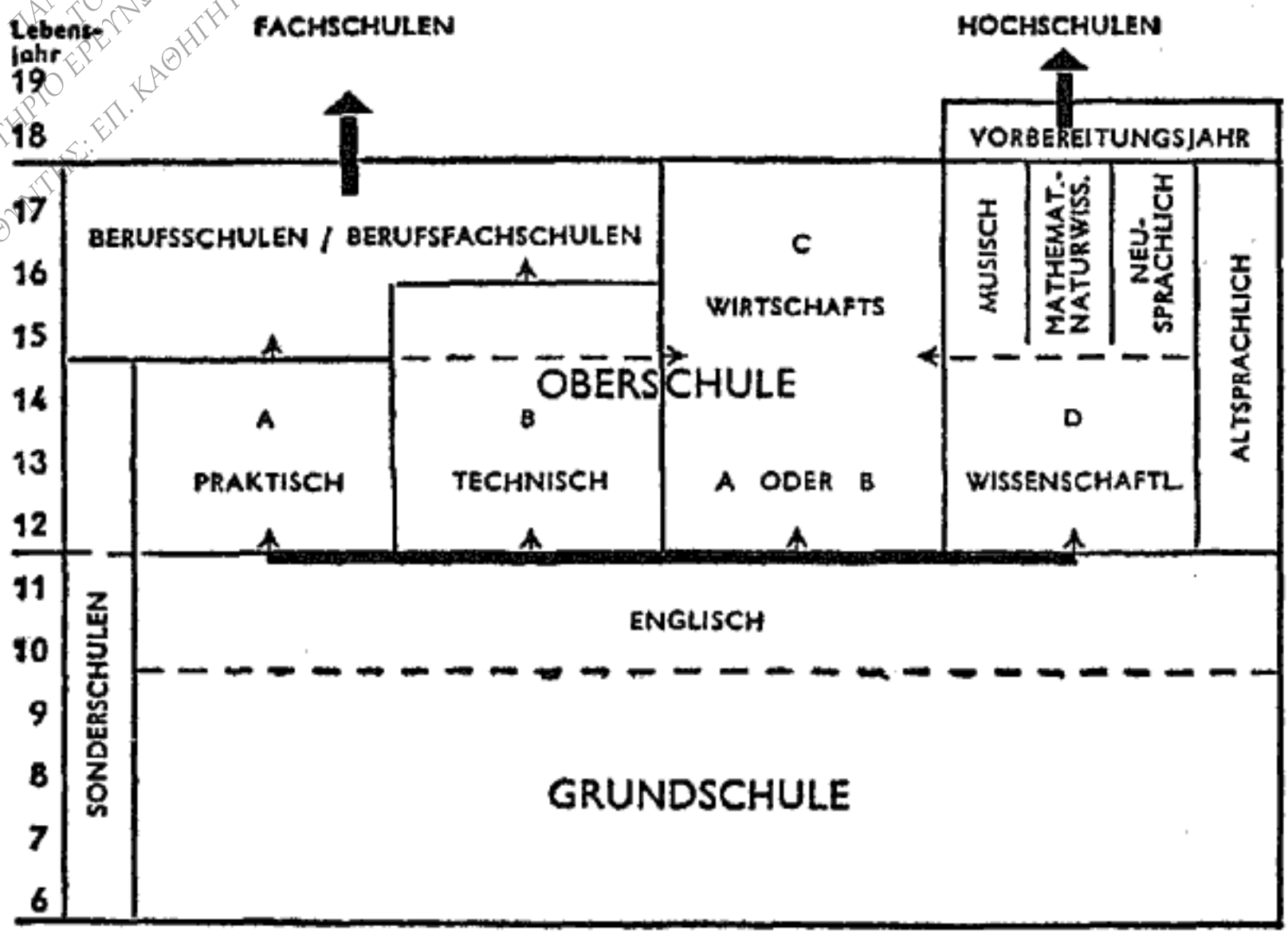

Σχῆμα 3. Ἡ ὀργάνωσις τῶν σχολείων ἐν Βρέμῃ.

(Τὸ μέσον σχολεῖον περιλαμβάνει τέσσαρα τμήματα, πρακτικὸν (A), τεχνικὸν (B), οἰκονομικὸν (C) καὶ ἐπιστημονικὸν (D). Ἡ ξένη γλῶσσα διδάσκεται καὶ ἐνταῦθα μετὰ τὸ 4ον ἔτος τοῦ Στοιχειώδους σχολείου. Ἡ διάρκεια τῆς ὅλης σχολικῆς φοιτήσεως ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ 6ου μέχρι τοῦ 19ου ἔτους. Μετὰ τὸ 11ον ἔτος ἀκολουθεῖ τριετὴς βαθμὶς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως).

---

1. Κατὰ *Hilker F.*, Die Schulen in Deutschland, Bad Nauheim 1954.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΑΤΣΙΟΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
Ε.Ο.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

τοῦς διαρκείας. Μετ' αὐτὴν ἀκολουθεῖ μία δευτέρα βαθμὶς τετραετοῦς διαρκείας, εἰς ἣν φοιτῶσιν οἱ ἔχοντες ἡλικίαν 10 - 14 ἐτῶν, ἥτις εἶναι ἀντικείμενον πλειόνων διαφοροποιήσεων, ἀρχίζουσα πάντως καθολικῶς μὲ τὴν διδασκαλίαν καὶ τῆς ἀγγλικῆς γλώσσης.

Τὸ μέσον σχολεῖον (Mittlere Schule) εἶναι εἷς ἐνδιάμεσος τύπος μεταξὺ τοῦ λαϊκοῦ σχολείου καὶ τοῦ ἀνωτέρου σχολείου, ἀλλ' ἀκόμη δὲν ἔλαβε τὴν σαφῆ μορφήν του. Διὰ τοῦ ὀνόματός του καλοῦνται αἱ τάξεις αἱ μετὰ τὸ βασικὸν σχολεῖον, αἵτινες ἀναλόγως τῆς περιοχῆς ἔχουν διάρκειαν εἴτε τριετῆ, εἴτε τετραετῆ ἢ καὶ ἑξαετῆ. Εἰς αὐτὸ εἰσέρχονται εἴτε μετὰ τὸ 4ον ἢ τὸ 6ον ἢ καὶ τὸ 7ον σχολικὸν ἔτος.

Ἡ μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου συσταθεῖσα κρατικὴ ἐπιτροπὴ πρὸς σύνταξιν «Προγράμματος διὰ μεταρρύθμισιν καὶ ἑνοποίησιν τῶν δημοσίων σχολείων γενικῆς μορφώσεως» συνέστησε τὸ 1959[1], ὅπως τὸ μέσον τοῦτο σχολεῖον διαρκῇ ἀπὸ τοῦ 11 - 14 ἔτους ἡλικίας. Τοῦτο νοεῖται ὡς σχολεῖον γενικῆς μορφώσεως παρέχον γνώσεις ἐποπτικῆς μορφῆς σχετιζομένας ἀμέσως πρὸς τὴν πρακτικὴν ζωήν, δι' ὃ καὶ ἡ ὡς ἄνω ἐπιτροπὴ ἐπρότεινεν, ὅπως τοῦτο καλεῖται Πρακτικὸν σχολεῖον (Realschule), ἵνα τονίζεται ὁ αὐτοσκοπὸς αὐτοῦ καὶ μὴ παρίσταται ὡς μία μεταβατικὴ βαθμίς, ἀφοῦ οἱ ἀποφοιτῶντες ἐξ αὐτοῦ καὶ ὁλοκληρώνουν ἕνα κύκλον μορφώσεως, ἀλλὰ καὶ δυνάμει τοῦ τίτλου του δικαιοῦνται νὰ εἰσέρχωνται εἰς ἐργασίας, ἐπαγγέλματα καὶ θέσεις.

Τὸ ἀνώτερον σχολεῖον (Höhere Schule) εἶναι τὸ σχολεῖον εἰς ὃ φοιτοῦν οἱ κατόπιν ἐπιλογῆς φύσει ἱκανοὶ (Begabtenschule) διὰ θεωρητικὰς σπουδὰς ὑψηλοτέρας στάθμης. Τοῦτο σήμερον νοεῖται, ὅτι δὲν πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς σχολεῖον διὰ τέκνα τῆς ἀστικῆς τάξεως μόνον, ὡς ἐπιστεύετο ἄλλοτε, ἀλλ' ἓν σχολεῖον τοῦ ἔθνους ἑτοιμάζον τοὺς ἔχοντας ἰδιοφυῖαν δι' ἀνώτερα ἐπαγγέλματα. Οὗτοι δέον νὰ ἀναζητοῦνται εἰς ὅλα τὰ κοινωνικὰ στρώματα, διότι ἡ μὴ προώθησις πρὸς αὐτὸ τῶν φύσει ἱκανῶν καὶ ὑποστήριξις κατὰ τὰς σπουδάς των ἀποτελεῖ σπατάλην ἑνὸς ἐθνικοῦ πνευματικοῦ κεφαλαίου.

Αἱ πρὸ τοῦ πολέμου ὑπάρξασαι διακλαδώσεις τούτου εἰς Γυμνάσιον (Gymnasium) μὲ τὰς κλασσικὰς γλῶσσας, εἰς Πρακτικὸν Γυμνάσιον (Realgymnasium) μὲ νέας γλώσσας καὶ εἰς Πρακτικὴν σχολὴν ἀνωτέρου τύπου (Oberrealschule) μὲ τὰ μαθηματικὰ καὶ τὴν φυσικὴν εἰς πρωτεύουσαν θέσιν διατηρεῖται καὶ σήμερον.

Ἡ συνολικὴ διάρκεια τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως εἶναι ἐννεαετής.

---

1. Παράβ. Empfelungen und Gutachten des Deutschen Auschuss für das Erziehungs- und Bildungswesen, Folge 3 (Rahmenplan) 1959.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΙΣΤΣΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΙΣΤΣΟΣ
Ε.Υ.Δ της Ε.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

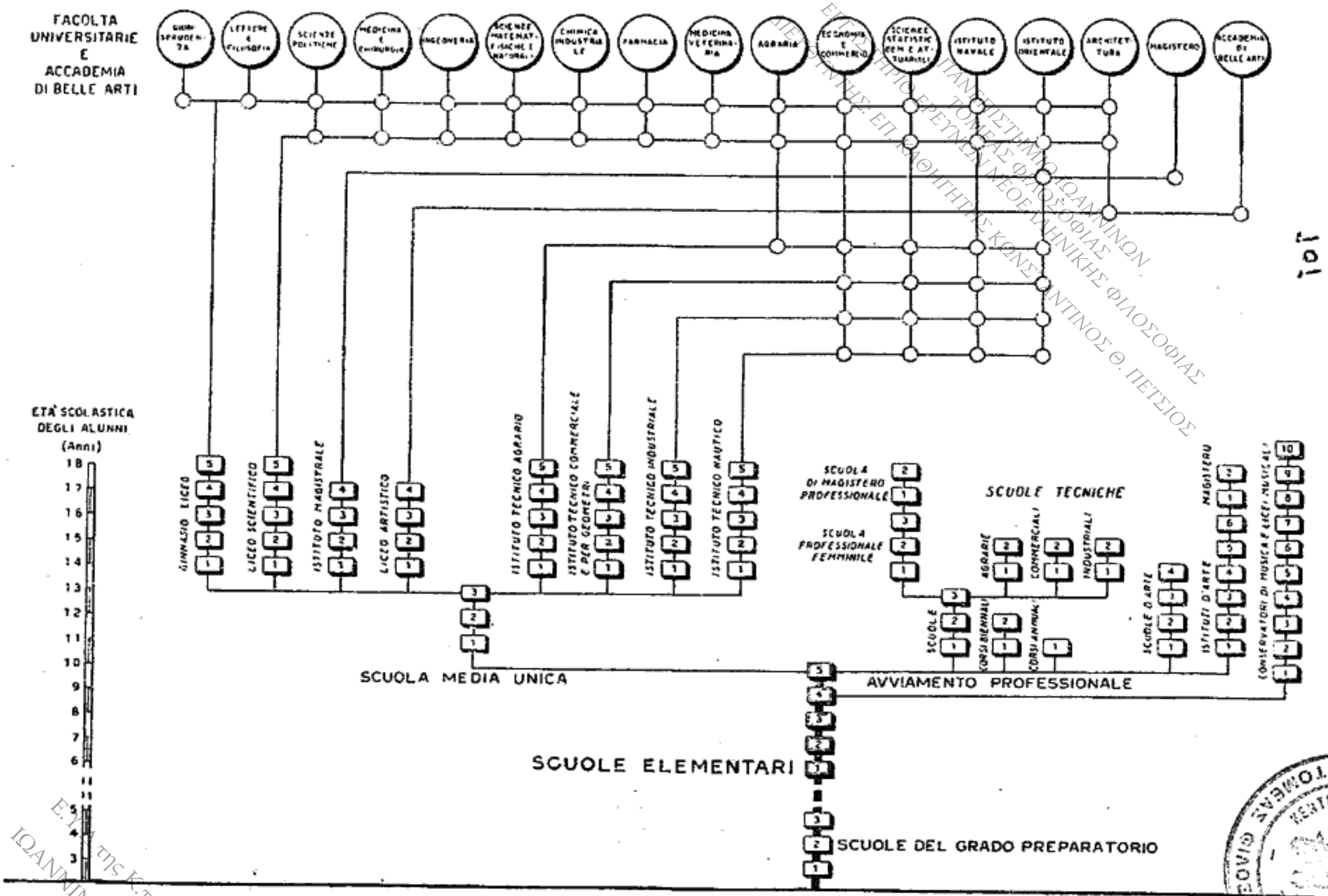

Σχῆμα 4. Ἡ ὀργάνωσις τῶν σχολείων ἐν Ἰταλίᾳ.

ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Ε.Τ.Α. της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Δ'. Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑΝ

Εἰς τὴν Ἰταλίαν ἡ μελέτη τοῦ θέματος ἤρχισε τὸ 1945, ἀλλὰ μόλις τὸ 1951 συνετάχθη νόμος ἀναδιοργανώσεως τῆς παιδείας[1], ὅστις ἀπέβλεψεν εἰς δύο τινά, ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ αὐξηθοῦν τὰ ἔτη τῆς Μέσης Γενικῆς Παιδείας εἰς ὀκτώ, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ δημιουργηθοῦν Τεχνικαὶ σχολαὶ πλειόνων τύπων, κατώτεραι καὶ μέσαι, εἰς ἃς νὰ μορφώνωνται οἱ μέλλοντες ἐπαγγελματίαι.

Μίαν εἰκόνα τῆς εἰσαχθείσης ὀργανώσεως δίδει τὸ σχῆμα ὑπ' ἀριθ. 4 τῆς σελίδος 101.

Ε'. Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΝ ΕΝΩΣΙΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΥΙΑΝ

Ἡ σχολικὴ παιδεία εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἕνωσιν ἔχει ὡς χαρακτηριστικὸν τὴν ὁμοιόμορφον ὀργάνωσιν καὶ διὰ τὰς 16 δημοκρατίας τῆς Ἑνώσεως. Τὸ σύνταγμα τῆς Ἑνώσεως τοῦ 1936 εἰς τὸ ἄρθρον 14 ἀναγράφει, ὅτι αἱ βασικαὶ ἀρχαὶ τῆς παιδείας ὁρίζονται εἴτε διὰ κυβερνητικῶν διαταγμάτων, εἴτε δι' ἀποφάσεων τῆς κεντρικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος. Ἡ Ἕνωσις ἔχει ὑπουργεῖον Παιδείας καθορίζον τὰ τῆς ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως καὶ τὰ τῆς μέσης καὶ ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως. Τὰ τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως ὁρίζονται ἀπὸ τὰ τοπικὰ ὑπουργεῖα τῶν δημοκρατιῶν.

Πᾶς μαθητὴς καὶ πᾶς σπουδαστὴς πρέπει νὰ διδαχθῇ θεωρητικῶς τὰς «βάσεις τῆς παραγωγῆς» καὶ νὰ ἐργασθῇ πρακτικῶς ἐπὶ ἓν διάστημα εἰς μίαν «παραγωγικὴν κοινωνικὴν ἐργασίαν».

Τὸ 1945 εἶχεν εἰσαχθῆ ἑπταετὴς μὲν ὑποχρεωτικὴ φοίτησις βασικοῦ σχολείου δι' ὅλον τὸν λαόν, διὰ τοὺς παῖδας 7-14 ἐτῶν καὶ δεκαετὴς φοίτησις διὰ τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων. Διὰ τοὺς ἀποφοίτους τοῦ ἑπταετοῦς βασικοῦ σχολείου ὑπῆρχε δυνατότης νὰ φοιτήσουν εἰς ἓν τριετὲς μέσον σχολεῖον τεχνικῆς κατευθύνσεως, τὸ Technicum[2].

Τὸ 1958 εἰσήχθη νέα ὀργάνωσις ὁρίζουσα τοὺς ἑξῆς τύπους σχολείων:

Τὸ ὀκταετὲς λαϊκὸν σχολεῖον, διακρινόμενον εἰς τὸ τετραετὲς βα-

---

1. Παράβ. Ministero della Publica Istruzione, L'école Italienne, Roma 1952.

2. Παράβ. *Korol A.*, Soviet education for science and Technology, New York - London 1958.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΘΕΟΛΑΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΙΩΝ ΤΑΣΤΙΝΟΣ Ο. ΠΕΤΣΙΟΣ
Ε.Ο.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

σικὸν σχολεῖον, εἰς ὃ φοιτοῦν οἱ ἔχοντες ἡλικίαν 7 - 10 ἐτῶν, καὶ τὴν ἀνωτέραν τετραετῆ βαθμίδα, εἰς ἣν φοιτοῦν οἱ ἔχοντες ἡλικίαν 11 - 15 ἐτῶν. Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην ἕκαστον μάθημα διδάσκεται ὑπὸ εἰδικευμένου διδασκάλου, ὡς καὶ μία ξένη γλῶσσα.

Ἡ τριετὴς μέση σχολὴ δέχεται τοὺς ἀποφοίτους τοῦ λαϊκοῦ σχολείου, ἡλικίας 15 - 18 ἐτῶν. Αὕτη διαφοροποιεῖται εἰς πολυτεχνικὴν σχολὴν γενικῆς μορφώσεως, εἰς εἰδικὴν ἐπαγγελματικὴν σχολὴν καὶ εἰς σχολὴν ἐπιχειρήσεων καὶ βιοτεχνίας. Τὸ ἀπολυτήριον ἐξ ἑκάστης τούτων ὁδηγεῖ εἰς ἀνωτάτας σχολὰς ἢ Ἰνστιτοῦτα, ὅπου μετὰ σπουδὴν 4 - 6 ἐτῶν παρέχεται ὁ τίτλος τοῦ Magister.

Ἡ Ὁμοσπονδιακὴ Δημοκρατία τῆς Γιουγκοσλαυΐας ἀπὸ τοῦ 1950 ὥρισε τὴν ἑξῆς ὀργάνωσιν τῶν σχολείων της.

Τὸ ὀκταετὲς λαϊκὸν σχολεῖον, τὸ ὁποῖον εἴς τινας περιοχὰς εἶναι καὶ ἑξαετὲς δέχεται παῖδας ἡλικίας 7 - 12/14 ἐτῶν.

Τὸ ὀκταετὲς γυμνάσιον δέχεται ἀποφοίτους τῆς 4ης τάξεως τοῦ λαϊκοῦ σχολείου κατόπιν δοκιμασίας καὶ περιλαμβάνει μαθητὰς ἔχοντας ἡλικίαν ἀπὸ 11 - 18 ἐτῶν. Τοῦτο χωρίζεται εἰς κατωτέραν τετραετῆ βαθμίδα διὰ τοὺς 11 - 14 ἐτῶν ἡλικίας καὶ ἀνωτέραν ἐπίσης τετραετῆ διὰ τοὺς ἡλικίας 15 - 18 ἐτῶν.

Τὸ Ἐπαγγελματικὸν ἢ εἰδικὸν σχολεῖον, τριετοῦς ἢ τετραετοῦς διαρκείας δέχεται ἀποφοιτήσαντας τοὐλάχιστον ἐκ τῆς 4ης τάξεως λαϊκοῦ σχολείου, ἡλικίας 15 - 17/18 ἐτῶν.

III. Η ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΣΗΜΕΡΟΝ

Α΄. ΑΙ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΙΝ

Αἱ εἰς τὰς διαφόρους εὐρωπαϊκὰς χώρας ἐπιχειρούμεναι ἀπὸ δεκαπενταετίας ἀναδιοργανώσεις τῆς σχολικῆς παιδείας ἐστηρίχθησαν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐπὶ τῶν δεδομένων τῆς θεωρίας τῆς παιδείας καὶ τῆς ψυχολογίας τῆς προσωπικότητος, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπὶ κοινωνικῶν, οἰκονομικῶν καὶ τεχνικῶν δεδομένων. Εἰς ἑκάστην ὅμως χώραν ὑπῆρξαν καὶ εἰδικοὶ πραγματικοὶ παράγοντες προσδιοριστικοὶ τῶν μεταρρυθμίσεων.

Ἡ ἑλληνικὴ σχολικὴ παιδεία προσδιορίζεται ἐπίσης τόσον ἀπὸ τὰ γενικὰ δεδομένα περὶ τοῦ νέου ἀνθρώπου καὶ τὰς ἐξελίξεις τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ, ὅσον καὶ ἀπὸ ἰδιάζοντας παράγοντας τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς, δημογραφικούς, οἰκονομικούς, ἐθνικούς, καθὼς καὶ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΜΕΟΓΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠΙΚΑΟΙΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ο. ΠΕΤΣΙΟΣ
Ε.Π.Α. της Κ.Π. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006